

## РЕЦЕНЗИЯ

по процедура за защита на дисертационен труд на тема:

„Емпирична реконструкция на политическите взаимодействия в историята на българската интеграция в Европейския съюз (Изследване върху спомените на участници в процеса)“

за придобиване на образователна и научна степен „доктор на науките“ от кандидат:

проф. д. с. н. Георги Димитров Димитров,

Област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки

Професионално направление: 3.3. Политически науки (Европеистика)

Философски факултет, Софийски университет „Св. Климент Охридски“ (СУ)

**Рецензията е изготвена от: проф. д-р Екатерина Иванова Михайлова,** преподавател по история на държавата и правото в департамент „Право“ на НБУ, в качеството ми на член на научното жури съгласно Заповед № РД-38-193 от 12.04.2022 г. на Ректора на Софийски университет „Св. Климент Охридски“ и решение на Факултетен Съвет на Философски факултет от 05.04.2022 г., протокол № 11.

### **Обща характеристика на дисертационния труд и представените материали**

Представеният дисертационен труд на тема: „Емпирична реконструкция на политическите взаимодействия в историята на българската интеграция в Европейския съюз (Изследване върху спомените на участници в процеса)“ съдържа 827 страници като се състои от 10 глави, библиография и приложения. Съдържанието е представено логически издържано и разкрива дълбочината на направеното изследване, посветено на цялостната историзирана картина на евроинтеграционното взаимодействие между България и ЕС. В изследователския труд са използвани 38 броя заглавия в представената библиография.

Изследователската задача е пресрещнала предизвикателството, че българската евроинтеграция разкрива проблем за бъдещето на ЕС, който е очертан в два смисъла – за качеството на евроинтеграцията и че резултатът от Източното разширяване е произведен от разширителната политика на ЕС. Авторът е подчертал, че интересът му към

българската евроинтеграция е стимулиран от желанието да разберем общата логика и специфичните механизми на изключително важен европейски макро-исторически процес.

Методологията на емпиричното изследване, използвана от автора, стъпва на спомените на ключово важни участници на българската евроинтеграция. Респондентите са били участници в различни етапи в евроинтеграционния процес и в различни професионални и институционални качества – общо 47, като сред тях министър-председатели, заместник министър-председатели, министри и заместниците им и други лица, завеждащи институционални звена по евроинтеграция в държавната администрация.

### **Данни за кандидата**

Проф. д. с. н. Георги Димитров Димитров завършва висше образование по социология в СУ, след което става к. ф. н. с дисертация на тема „Социализацията като проблем на общосоциологическата теория“, а през 2000 г. доктор на социологическите науки с дисертация на тема „Модерност и социология. Социо-културна и предметологическа обусловеност на социологическия подход.“ За времето от 1992 – 2001 г. е доцент по социология в специалност Социология, ФФ на СУ, а от 2002 г. – професор по социология в СУ. Проф. д. с. н. Георги Димитров има множество специализации в Германия, Холандия, САЩ и др. Ръководил е успешно докторанти, провел е множество научни изследвания (голяма част от тях в областта на евроинтеграционните процеси). Води основни курсове в областта на социологията и европейската тематика. Създател на специалност Европеистика към СУ. Ръководител на магистърска програма „Европеистика и социални науки“ към СУ. През 2014 г. получава националната награда „Питагор“ за съществен принос към науките от утвърден учен в социалните и хуманитарни науки. Автор на множество научни публикации, научни рецензии, както и на множество публични лекции.

**Анализ на научните и научно-приложните постижения на кандидата, съдържащи се в представения дисертационен труд и публикациите към него, включени по процедурата.**

Направеното изследване и изготвеният анализ въз основа на него представят процеса на евроинтеграция, който протича в България в различните му етапи и с неговите особености. Принос научен и научно-приложен е самият изворов материал от многото

направи интервюта с лица, които имат съществена роля в този процес. На основата на тези интервюта авторът е направил своите изводи систематично и задълбочено.

Бих искала да се спра на някои от въпросите, повдигнати в изследването като акцентирам на два от тях – политическите и правни аспекти, които са изключително важни за процеса на евроинтеграцията.

В контекста и на настоящите събития, които се развиват в Европа, изключително съществен е анализът за политическата мотивация за разширяването на ЕС с България и Румъния и че първоначално Източното разширяване на ЕС не включвало тези две страни. Авторът акцентира върху обстоятелство, че процесът на интегриране за България се променя коренно след Косовската криза въз основа на политическото поведение на правителството с оглед геополитическите залози за сигурността в Европа. Солидаризирам се с констатацията на автора, че евроинтеграционната значимост на България произтича на първо място от приноса към сигурността в Югоизточна Европа и, съответно, към европейската сигурност.

Заслужава да отбележа и политическият анализ на автора в посока на българската евроинтеграция и от отношенията с Русия. Изводът, че в края на 1990 г. Русия не се противопоставя активно на евроинтеграцията, но при Косовската криза става ясно, че тя има „политика към България с ясно разпознаваем характер на метрополия към доминион“ е подплатена с изводите в изследването, което е направено. Изведена е и сложността на изходното противоречие – от една страна България става по-привлекателна заради нарасналия залог в общата европейска сигурност, но от друга страна, самата тя се явява твърде несигурен партньор.

Проф. д. с. н. Георги Димитров стига посредством изследването до извода, че проблемът за присъединяването на България към ЕС става зависим от външния контекст на връзката между ЕС и НАТО, поради което се получава единството на европейския и евро-атлантическия интеграционен процес на основата географското ѝ положение, и историческите предпоставки, но най-вече поради единството на политически преследваната цел.

Относно правния аспект на евроинтеграционните процеси за България съвсем точно проф. Димитров отбелязва, че темата Правосъдие, върховенство на правото и механизмът за сътрудничество и проверка е проблемът, който е бил особено труден за разрешаване в процеса на подготовка за членство в ЕС, макар и да не привлича към онзи

момент вниманието на българската общественост. Изследването обаче показва, че ЕК развива изостряща се чувствителност по темата от една страна, а от друга – лицата пряко заети с евроинтеграционния процес, му отделят съществено внимание. Отчетено е, че проблемът за необходимостта от съдебна реформа е постоянно и засилващ се относно разширителната политика на ЕС, основаващ се на вътрешната несигурност поради слабата съдебна система, системната корупция на всички нива, включително на най-високо политическо равнище, и силната организирана престъпност като последица от предходното, правещи границите ни пропускливи за контрабанда и всякакви други трафици.

Политологичните изводи по горната тема проф. д. с. н. Георги Димитров, на базата на направените интервюта, са задълбочени и ясно посочващи отчетлива поляризация във вижданията на нашите евроинтегратори съобразно разбирането им за целите и смисъла на евроинтеграцията, а именно едните го виждат единствено като „хармонизация на правото“, а другите като пълноценно носене на ангажиментите от членството в ЕС, което преминава през оста „отляво“ или съответно „отдясно“.

Приемам и споделям направените приноси от проф. д. с. н. Георги Димитров като ще се спра на някои от тях:

- Задълбочен и обоснован на базата на изворов материал анализ на евроинтеграцията като политическо взаимодействие между България, осъществила своя присъединителна политика, и ЕС, реализирал негова разширителна политика, въз основа на създадените за целите на изследването спомени за българската евроинтеграция.
- Обяснената историко-политическата логика, по която е произведено „разминаване между изискванията за присъединяване и задълженията на членството в ЕС“ още на първоначално равнище относно политиката за разширяване, което и предопределя начина на провеждане на подготовката за членство. Подробно са изяснени конкретните политически взаимоотношения от една страна на институциите и страните-членки на ЕС и от друга страна – на България чрез правителството, отделните министерства, институционалния механизъм за междуинституционална координация, дипломатията, интеграционните екипи и работните групи, а така също и структури на неправителствения сектор.

- Изяснено е намирането на политическо решение за присъединяването към ЕС на България заради стратегическия интерес за европейска сигурност, което го прави да е в синхрон и с присъединяването на България към НАТО при отчитане на поведението на правителството към Косовската криза. В същото време е отчетена и цивилизационната различност между пост-комунистическите общества, каквото е това в България, и западноевропейските общества.
- Обяснението на политическо значение на присъединяването на България към НАТО и в друг контекст, а именно като част от решението на проблема за сигурността в Европа, имащ и невоенни измерения в борбата с международните трафици (на хора, оръжия, наркотици, контрабанда).
- Акцентирано е върху проблема с вътрешна несигурност на България, дължащ се на основно два показателя, а именно: а) висока степен на криминализация на икономиката, политически покровителствана организирана престъпност и корупция и, произтичаща от това неефикасност на съдебната система, както и б) твърде проблематично отношение от политиката на Русия към Европа и региона в частност.
- Изследвано е диференцираното политическо отношение на страните от ЕС към присъединяването на България.
- Изяснена е историко-политическата логика, поради която присъединяването към ЕС се схваща в България като ценностен избор, но политическото усилие в подготовката се насочва най-вече в правната хармонизация с европейското право (acquis).
- Констатирано е, че българският път към членство в ЕС показва, че основна причина за протяжността на преговорите по глави е тежестта на собствени политически проблеми, отвъд правните норми.

Изследването може да послужи за концептуално-методологическа рамка за оценка на разширителната политика на ЕС към страните от Западните Балкани.

### **Апробация на резултатите**

Проф. д. с. н. Георги Димитров кандидатства за придобиване на образователна и научна степен „доктор на науките“ освен с дисертационния труд с още 28 публикации по

темата на дисертацията. Сред тях следва да се отбележи монографията, която не е представена като основен хабилиационен труд: Как България се промуши в Европейския съюз? София, Издателство на СУ „Св. Кл. Охридски“, т. I, II, III, 2022 (под печат). Публикациите са свързани с темата на дисертационния труд и са публикувани в авторитетни български и чуждестранни издания. За посочените колективни публикации са представени разделителни протоколи, от които е видно какъв е приносът на кандидата.

Кандидатът е представил справка за изпълнение на минималните национални изисквания по чл. 2б, ал. 2 и 3 на ЗРАСРБ, съответно на изискванията по чл. 2б, ал. 5, както и справка за оригиналните научни приноси, към които се приложени съответните доказателства, определени в закона, правилника за неговото прилагане и правилника на СУ „Св. Климент Охридски“. Проф. д. с. н. Георги Димитров набира общо точки по всички показатели 1320, което е в пъти повече от изискуемите 350 точки. От горното може да се направи изводът, че кандидатът отговаря на минималните национални изисквания и съответно на допълнителните изисквания на СУ „Св. Климент Охридски“ за придобиване на образователна и научна степен „доктор на науките“ в научната област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки Социални, стопански и правни науки, професионално направление: 3.3. Политически науки (Европеистика).

Представените от кандидата резултати в дисертационния труд и научните трудове към него не повтарят такива от предишни процедури за придобиване на научно звание и академична длъжност.

Няма доказано по законоустановения ред плагиатство в представения дисертационен труд и научни трудове по тази процедура, което е видно от представения протокол за проверка и направен анализ в системата за превенция срещу плагиатство на оригиналността на дисертационен труд.

### **Качества на автореферата**

Представеният автореферат от проф. д. с. н. Георги Димитров в обем от 97 стр. отговаря изцяло на изискванията за изготвянето му и представя точно и коректно резултатите, изводите и съдържанието на дисертационния труд. В него са описани и приносите, използваната библиография, публикациите по темата на дисертацията.

## **Заклучение**

След като се запознах с представените в процедурата дисертационен труд и придружаващите го научни трудове и въз основа на направения анализ на тяхната значимост и съдържанието в тях научни и научно-приложни приноси, потвърждавам, че представеният дисертационен труд и научните публикации към него, както и качеството и оригиналността на представените в тях резултати и постижения, отговарят на изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за приложението му и съответния Правилник на СУ „Св. Климент Охридски“ за придобиване от кандидата на образователната и научна степен „доктор на науките“ в научната област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки Социални, стопански и правни науки, Професионално направление: 3.3. Политически науки (Европеистика). Кандидатът удовлетворява минималните национални изисквания в професионалното направление и не е установено плагиатство в представените по конкурса научни трудове.

Въз основа на гореизложеното, препоръчвам на Научното жури да присъди на проф. д. с. н. Георги Димитров образователна и научна степен „доктор на науките“ в научна област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление: 3.3. Политически науки (Европеистика).

09.06.2022 г.

Изготвил рецензията:

проф. д-р Екатерина Михайлова